

Yelkənsiz bir gəmi, ruhsuz bir bədən,

Budur azadlığa yabançı millət.

Azadlıq hər kəsin əzəl naxşıdır,

Məhkum bir millətdən qatır yaxşıdır

Mikayıl Müşfiq

Yeganə

Yanvarın 6-sı xalqın unudulmaz şairi Mikayıl Müşfiqin vəfat günüdür. Əslində “vəfat” demək yetərsizdir, bu gün sözün, gəncliyin və azad düşüncənin susdurulduğu gündür. Amma tarix göstərdi ki, susdurulan səs yox olmadı, əksinə, zaman içindən daha gur səsle qayıtdı...

Mikayıl Müşfiq XX əsr Azərbaycan poeziyasının ən işıqlı simalarından biri idi. Onun şeirlərində həyat sevgisi, təbiətin saflığı, insanın azad nəfəsi vardı. O, poeziyanı qorxuya yox, ümidə söykəyirdi.

Mərhum şair əslən Xızı rayonundan olub. İbtidai təhsilini inqilabdan əvvəl rus-tatar məktəbində alıb. Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra Bakı darülmüəllimində və 12 sayılı II dərəcəli məktəbdə oxuyub. Azərbaycan Dövlət Darülfünunun dil və ədəbiyyat fakültəsini bitirib. Əmək fəaliyyətinə pedaqoq kimi başlayıb. Bakı orta məktəblərində yeddi il müəllimlik edib.

Poetik yaradıcılığa 1926-cı ildə “Gənc işçi” qəzetində çap etdirdiyi “Bir gün” şeir ilə başlayıb. Bundan sonra dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış edib. İlk kitabı - “Küləklər” 1930-cu ildə nəşr olunub.

M.Müşfiq bədii tərcümə ilə də ciddi məşğul olub. 1930-1937-ci illərdə onun 5 tərcümə kitabı nəşr edilib. Bunlar A.S.Puşkinin “Qaraçılar” (Ş.Abbasovla birlikdə), Taras Şevçenkonun “Kobzar” (Əhməd Cavadla birlikdə), Yegişe Çarensin “Şeirlər”, S.Y.Marşakın “Huşsuza bax, huşsuza”, M.F.Axundovun “A.S.Puşkinin ölümünə şərq poeması” kitablarıdır.

Mikayıl Müşfiq niyə öldürülmüşdü?

Bu sual təkcə bir şairin faciəli taleyini deyil, bütöv bir dövrün - qorxu, yalan və zorakılıq üzərində qurulmuş totalitar sistemin mahiyyəti

yətinə pedaqoq kimi başlayıb. Bakı orta məktəblərində yeddi il müəllimlik edib.

Saxta ifadələrlə qurulan istintaq...

Söz hər zaman qalıcıdır!

Mikayıl Müşfiq bunu həyatı bahasına sübut etdi

yətinə açır. Müşfiq güllələndə cəmi 29 yaşı vardı. Onu öldürən isə bir güllə yox, sözə düşmən olan bir rejim idi.

1930-cu illərin sonları Sovet im-

lik, pantürkizm, antisovet düşüncə, “ideoloji azgınlıq”. Amma bu ittihamların heç biri gerçək deyildi. Gerçək olan yalnız bir şey idi: Müşfiq azad düşünürdü...

periyasının ən qaranlıq səhifələrindən biri idi. “Böyük terror” adlanan bu dövrdə minlərlə ziyalı, alim, yazıçı və şair “xalq düşməni” damğası ilə məhv edildi. Mikayıl Müşfiq də həmin qurbanlardan biri oldu.

Rəsmi ittihamlar tanış idi: millətçi-

Müşfiqin poeziyası həyat eşqi ilə dolu idi. O, sevgini, təbiəti, insanın daxili azadlığını yazırdı. Onun misralarında qorxu yox idi, itaət yox idi. Totalitar sistem üçün isə ən təhlükəli silahlanmış insan yox, azad düşünən insan idi. Çünki azad

fikir zəncirləri sındıra bilərdi. Müşfiq də məhz bu “təhlükəni” daşıyırdı.

Onun şeirlərində milli ruh açıq şüarlarla deyil, incə duyğularla ifadə olunurdu. Bu isə senzuranın daha çox qorxdığı məqam idi. Çünki zorla susdurula bilməyən, oxucunun qəlbinə yol tapan poeziya rejim üçün ölümcül idi. Müşfiqin dili sadə idi, amma təsiri dərin. O, insanlara yaşamağı, sevməyi, düşünməyi xatırladırdı. Bu isə qorxu üzərində qurulmuş sistem üçün bağışlanmaz “cinayət” idi.

1937-ci ildə Müşfiq həbs olundu. İstintaq saxta ifadələr, məcburi etiraflar üzərində quruldu. O dövrdə həqiqətin heç bir dəyəri yox idi, hökm əvvəlcədən verilmişdi. 1938-ci ilin 6 yanvarında Mikayıl Müşfiq gizli şəkildə güllələndi. Onun məzarı belə uzun illər naməlum qaldı. Rejim təkcə şairi yox, xatirəni də silmək istəyirdi.

Amma tarix göstərdi ki, güllə sözə qalib gələ bilmir. Müşfiqin adı qadağan edilsə də, şeirləri yaddaşlardan silinmədi. O, fiziki olaraq öldürüldü, amma mənəvi olaraq yaşadı. Bu gün Müşfiq təkcə repressiya qurbanı kimi yox, azad sözün simvolu kimi xatırlanır.

Mikayıl Müşfiq ona görə öldürüldü ki, yalanla barışmadı. Ona görə öldürüldü ki, qorxmadı. Ona görə öldürüldü ki, şeir yazmağı silah daşımaqdan daha təhlükəli idi. Onun taleyi bizə bir həqiqəti xatırladır: zalım rejimlər müvəqqətidir, amma söz qalıcıdır. Müşfiq bunu öz həyatı bahasına sübut etdi...